

KOIVISTON viesti

Nro 11 Marraskuu 2018

Koivistolaisten kotiseutulehti vuodesta 1944 lähtien

Tiijät sie?

Mie muistan, ko ensimmäise kerra tiasporast palasin synnyinsaarelle pitkii evakkovuosii jälkee. Ajettii salme yli venäläisel entisel sotilaskäyttöö tarkotetul Voton-aluksel Saarepähä, mist mie oli toista kertaa muijja mukana lähtent pakkoo hienoses tihkusattees kesälkuus -44. Saarepää laitur jäi taaks, ko suunnattii tuntematonta tulevaisuutta kohti. Nytko katseltii sitä aikannaa komiaa laiturii, ni kyl oikee pahast syvämmest käi: se laitur ol paikka paikoi vee peitos, selkä kyyrys niko joku Loch Nessi hirviö. Olha siin vierel joku lootuist kyhätty laiturkii yritetty kyhätä, mut sekkii ol melkee kokonaa upont. Kapiampaa muutamist lankuist väsättyy laiturii pitki ois voitu noussa maihi, mut myö lähettiiki ajamaa Patalaa kohti. Eihä sielkää kyl laiturii ennää olt, mut kapteen suuntas vaa kokan suuraa hiekkarantaa päi, lankku kannelt rantaa ja nii vaa myö päästii maihi.

Koivistol isompii kaksmastosii seilipaattii purjehii voitii reivata tuule mukkaa. Pienempii yksmastosii kans ei nii voitu tehdä. Sitko tul moottorvenehii aika, ni sit ei oltukkaa ennää tuulte armol, jos ei nyt myrskyi lasketa mukkaa. Moottorit hankittii tavallisest Viipurist. Ja sit tarvittiiki isompii laiturei. Valtio tul jossai määri avuks, ko laitureit alettii rakentamaa työttömyystöinä. Patala laiturkii kunnostettii työttömyysrahhoi avul.

Mut nyt o kyl jo aika aukassa suu ja kyssyy teilt, kutka viel oot mukana, enstäi, et kumpii paattei koivistolaiskalastajat ensmäseks käyttiit, yks- vai kaksmastosii? Ja miks sem mallisii paattei kutsutti? Ja toseis: Mist päi Koivistolt olliit ne ammattikalastajat, kutka ensmäseks käyttiit moottorpaattei työssää? Ja viel kolmanneks: minkä merkkisii ne moottorit olliit tavallisest?

Ei nuo kysymykset liia hankalii taijja olla, jos aatellaa, et nykysihä o iha tavallista, et ko kaks miestä tapajaa vaik lasi ääres, ni eiks kohta alakkii juttu käyvä kaikemaailma automerkeist.

Ei siis muutako ”töihi, töihi!” sano Lapatossu. Viel tieto, et mist tietois löysit ja oma nimi al vaa, ni kaik o reilas.

Martti Piela

Mikko Hovi merimiehestä kuvanveistäjäksi

Koivistolaisen Mikko Hovin veistoksia näyttelyssä Hämeenlinnan taidemuseossa 22.9.2018–10.3.2019.

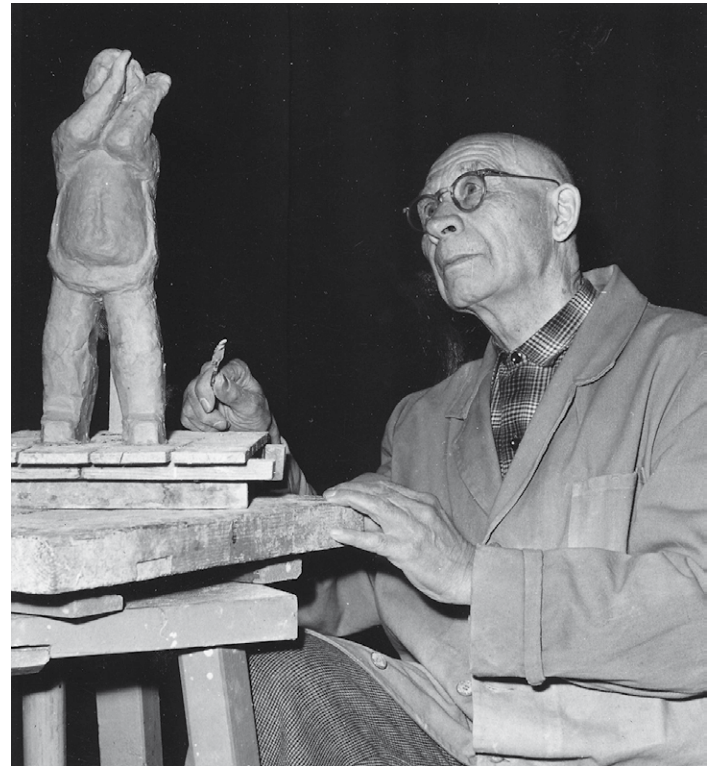
Mikko Hovi oli modernisti ja primitivisti

Mikko Hovin (1879–1962) veistotaiteen näyttelyssä Hämeenlinnan taidemuseossa 22.9.2018 – 10.3.2019 on teoksia koko taiteilijan tuotannon ajalta. Näyttely perustuu kuvanveistäjän puolison rouva Helmi Hovin testamenttiin, jonka nojalla Hämeenlinnan taidemuseo sai vuonna 1966 mittavan kokoelman Mikko Hovin teoksia. Se käsitti Hovin koko taiteellisen jäämistön. Taidemuseon kokoelmassa on yhteensä runsaat 100 Mikko Hovin veistosta ja lisäksi kipsiluonnoksia, valumallineita ja valumuotteja lähes 400.

Karjalan kannakselta, Koiviston Härkälän kylästä kotoisin ollut

Gunnar Finnen apulaisena Estonia-teatterin koristelutöissä. Vapaan veistotaiteen tekijänä hän nousi tunnetuksi vasta 1940-luvulta alkaen - poikkeuksellisen myöhäisellä iällä, 60-vuotiaana. Seuraava vuosikymmen oli Hovin parasta kautta, taiteellinen tuotanto oli runsas ja silloin syntyivät hänen kypsimmät teoksensa. Vielä kahdeksankymmppisenä Hovi oli aikansa nuorekkaimpia veistäjiä, joka edusti maataamme myös ulkomaisissa näyttelyissä.

Näyttelyssä on varhaisia klassisiin ihanteisiin pohjautuvia figuureja, myöhempiä harkitun kömpelöitä ja primitiivisiä pienoiveistoksia sekä geometrisen pelkistettyjä teoksia. Mukana on myös joitakin mo-

Mikko Hovi ryhtyi sukunsa perinteen mukaisesti nuoruudessaan merimieheksi. Hän sai maailman meriä kiertäessään vaikutteita eri kulttuureista, samalla karttui myös kielitaitoa. Lontoossa ja muissa suurissa satamakaupungeissa tie vei museoihin. Vieraiden kulttuurien vaikutus näkyy myöhemmin vahvasti Hovin veistoksissa. Lopullisen sysäyksen veistäjän omintakeiselle ja modernille ilmaisutavalle antoi Helsingissä 1950-luvun alussa nähty muinaisen meksikolaisen taiteen näyttely.

Koristeveistäjästä kuvanveistäjäksi varsin myöhäisellä iällä

Hovi opiskeli Taideteollisessa keskuskoulussa 1900-luvun alussa koristeveistäjäksi. Hän teki rakennusten stukkokoristeita, ja toimi muun muassa

numeraalisia teoksia, niiden luonnoksia ja pienoismalleja.

Näyttelyssä voi tutustua monipuolisesti veistotaiteen materiaaleihin, sillä Hovi käytti taitavasti keramiikkaa, kipsiä, pronssia, puuta ja graniittia. Lopullisten veistosten ohella nähdään saviluonnoksia ja kipsimalleja, jotka havainnollistavat kuvanveistäjän työn vaiheita. Hän toteutti monista aiheistaan lukuisia variaatioita eri tyyleillä ja materiaaleilla.

Moderni ja humoristinen ihmisen kuvaaja

Hovia on kutsuttu primitivistiksi, humoristiksi, naivistiksi ja modernistiksi, ja hän olikin tätä kaikkea hyvin persoonallisella tavalla. Hän kuvasi ihmistä lempeästi, arjen hetkissä ja tilanteissa. Eläimistä hän kuvasi useimmiten karhua, leikkimässä

ja painimassa tai eräänlaisena rakenteellisena toteemieläimenä. Veistoksissa on aina vahva sisäinen rytmi. Pienikokoisetkin veistokset uhkuvat voimaa ja niiden muodot ovat massiivisia.

Monumentti runoilijaystäväälle

Mikko Hovin viimeiseksi teokseksi jäi runoilija Larin-Kyöstin patsas, joka paljastettiin juhannusviikolla 1962 Hämeenlinnan Toripuistossa. Veistäjä oli mukana tilaisuudessa puolisonsa Helmi Hovin kanssa, mutta kuoli aivoverenvuotoon pari viikkoa paljastustilaisuuden jälkeen kotikaupungissaan Helsingissä.

Hämeenlinnan taidemuseo
Viipurintie 2, 13200 Hämeenlinna, Verkatehdas
www.hameenlinna.fi/taidemuseo
p. 03 621 2669
Avoinna: ti-to 11-18, pe-su 11-17

Teoksessa Hovi kuvasi läheisen runoilijaystävänsä Kyösti Larsonin (1873 - 1948) tälle hyvin tyyppillisessä asennossa. Larin-Kyöstillä oli ollut tapana tarinoida ja istua polveensa nojaten pitkiä toveja veistäjän ateljeessa. Mikko Hovi totesi teoksestaan, että ”halusin tehdä siitä larinkyöstimäisen”. Teos on muodoltaan pelkistetty ja tunnelmaltaan lämminhenkinen.

Riikka Salokannel
Päätoimittaja

Niin hyvää puuta

Melkein tuli rikollinen olo, kun annoin kaataa pihalta suurensuuren lehtikuusen. Olihan se koko puutarhantonttia varjostava ja kulmakunnan neulasillaan (jotka oikeastaan lehtiä) peittoava jätti, mutta nyt tyhjää aukkoa katsellessa on syyllinen olo. Varmasti yli 70-vuotta tuo puu on tuossa kasvanut ja elämää katsellut. Yksinäinen talitiainen nököttää nyt kannolla ja oravat kiertävät risukossa. Halonhakkaajalle on töitä tiedossa. Kaunista, hyvää puuta pölleissä. Tavallaan liian hienoa puuta poltettavaksi, mutta menköön.

Iso pihapuu kaadettiin kiipeämällä. Näppärästi riuska puunhakkaaja kiipesi tolppakien ja turvanarun varassa ylöspäin samalla karsien oksia, latva hallitusti kumoon haluttuun paikkaan ja alaspäin tullessa puu pätikittiin sopiviksi pikkupölleiksi. Metsurimme kertoi olleensa taannoin itärajalla kaatamassa lehtikuusimetsää, jota oli kasvatettu mastopuiksi. Minä siihen, että tiedetään, että koivistolaisena on käsitystä puisten purjelaivojen rakentamisesta ja rakennustarpeista. Mutta sitä en tiennyt, enkä ollut koskaan tullut ajatelleeksi, miksi tuo puutavara ei oikein kelvannut sahoille. Mastopuumetsikkö oli ollut sotatoimialueella. Paikalla oli moni nuori sotilas menettänyt henkensä tai haavoittunut. Maastossa näkyi juoksuhautojen painanteita. Puiden rungoissa oli kranaattien sirpaleita. Niin hyvää puuta, mutta ei mastopuuta, ei edes laiturilautaa.

”Tämä venheeni ei ole linnunluust, kaaripuut on taitutettu tammipuust. Mastot ei sen ole tehty kaislasta, eikä purjeet naisen esiliinasta” lauleskelen mielessäni risuja siivoillessa. Pihatöitä tehdessäni keräsin myös sen saavillisen tammenterhoja. Mitä jos ei säästäisikään niitä oravien talvi-ruokintaan, vaan veisi jonnekin metsään, mihin vuosikymmenten aikana kasvaisi sitten hieno tammisto, laivanrakennustamme. Vaan ei taida olla enää puisten purjelaivojen rakentajia, pienempiä veneitä sentään venesepät veistelevät. Olisihan se hienoa, jos pystyisi veneen tai laivan rakentamaan. Puitset purjelaivat ovat utopiaa, mutta jonkun paatin kumminkin jos saisi aikaiseksi. Kaikenlaista hullua sitä tulee mieleen risusavotassa.

Hartaast'

Omia sukujuuria etsimässä ja eteenpäin siirtämässä

Pontus Salmi

Minua pyydettiin viime kesänä aloittaa kirjoittamaan Koiviston Viesti -lehteen hartauskirjoituksia tilanteessa, jolloin minut oli vähän aikaisemmin valittu Porvoon suomalaisen seurakunnan kirkkoherraksi.

Pyyntöön oli helppo lupautua kahdesta eri syystä. Ensimmäkin olin saanut vuonna 1931 syntyneeltä isältäni kuulla niin lämpimiä lapsuusmuistoja Koiviston Piisaa-aren Alvatissa, että ne ovat jääneet elämään mielessäni osa sukuni historiaa. Toiseksi Porvooseen muutti sodan jälkeen satoja koivistolaisia. Täällä pidettiin myös ensimmäiset Koivistolaisten juhlat vuonna 1949, jonka yhteydessä vasta Koiviston kunnallinen toiminta ja myös seurakunta lopetettiin.

Porvoon seudusta ympäristöineen muodostui sodan jälkeen voimakas koivistolaisuuden keskus, johon oli monia, niin sivistyksellisiä kuin taloudellisia syitä. Tämän vaikutus näkyy vielä tänäkin päivänä kaupungissamme.

Olen etuoikeutettu, kun saan sekä virkani että sukutaustani puolesta olla vaalimassa koivistolaisia juuria. Samalla sitä karjalaista perinnettä, jossa kirkko on ollut oleellinen osa elämää. Karjalainen tapaperinne perustui elämäntapaan ja vuodenkiertoon, jota jäsenivät sekä luonnon rytmi että kirkkovuoden perinteet.

Karjalaisella ja kirkollisella perinteen vaalimisella on tällä hetkellä samat haasteet: miten välittää niiden sisältö seuraaville sukupolvelle. Miten uudet sukupolvet löytävät oikean tavan vaalia niitä niin, että myös he haluavat luontaisesti siirtää ne jälkeläisilleen.

Lapsen kannalta on aina etuoikeus, kun hänelle jaetaan perheen tai kulttuurin perinteitä. Sen kautta hän saa tietää, missä hänen juurensa ovat. Samalla yhteiset kertomukset ja tarinat kasvattavat perheen ja suvun yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Näin tapahtuu myös kristinuskon välittämisen kanssa. Se ei välity ilman lähisuvun kertomuksia siitä, miten merkityksellinen asia usko Jumalaan on ollut omalle elämälle. Monet siirtokarjalaiset, jos ketkä tietävät, mitä Jumalan johdatus ja varjelus on omassa elämässä merkinnyt. Jumalan puoleen osattiin turvautua hädän hetkellä ja häneltä saatiin myös apua.

Lasten ensisijaisia kasvattajia ovat aina hänen vanhempansa. Myös isovanhemmilla on lapsenlapsille paljon annettavaa, kun he osaavat toimia vanhempien asettamissa rajoissa ja välittää ennen kaikkea käytännön toimillaan arvoja lapsenlapsilleen.

Minkä avulla lapsenlapsi voi löytää parhaiten oman arvonsa ja paikkansa?

Isovanhemmasta pulppuava nauru, lohduttava lempeys ja eheyttävä rakkaus ovat arvoja, joilla lapsi saa käsityksen elämän kauniista asioista. Siihen kun saa mahdutettua myös karjalaisen sukukeskeisen (toisista huolta pitävän) perinteen että luontevan uskontokasvatuksen välittämisen, niin se luo lapselle turvaa kohdata maailma kaikkin haasteineen.

Olemme kirkkovuodessa siirtymässä tuomiosunnuntain kautta ensimmäiseen adventtiin, josta alkaa joulun odotus. Ensimmäisenä adventtina kirkot täyttyvät Hoosianna-hymnin laulajista. Adventinaikana odotetaan Kristuksen tulemista. Adventtiaikaan kuuluu neljä adventtisunnuntaita. Ne valmistavat meitä joulun odotukseen.

Perinteiden vaalimisen ja niiden välittämisen kannalta adventin, joulun ja loppiaisen aika ovat hedelmällistä aikaa. Niitä kannattaa viettää karjalaisen perinteen mukaan suvun kesken niin, että myös uudet sukupolvet oppivat ymmärtämään niiden arvon.

Valoa ja ilo adventtiin!

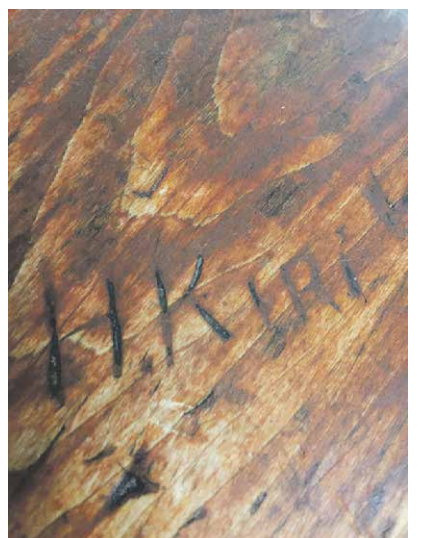

Hei

Vierailin Koiviston kirkon museossa elokuussa. Museossa oli kuvassa näkyvä tuoli. Museo haluaisi tietoja kyseisestä tuolista.

Löytyykö tuolin alkuperästä tietoja, esim. mahdollinen omistaja? Tunnistaako kukaan kyseistä tuolia?

Terveisin Aili Tölkö
aili.tolkko@outlook.com

KOIVISTON viesti

ISSN 0780-1289

KUSTANTAJA:

Suomen Koivisto-Seura r.y.

Jäsenlehti. Ilmestyy kerran kuukaudessa, kuun 20. päivänä.

Lehteen tarkoitetun

ilmoitusmateriaalin tulee olla

toimituksessa viimeistään lehden

ilmestymistä edeltävän kuun lopussa.

Toimitus ei vastaa sille

lähetetystä materiaalista. Lehden

vastuu ilmoituksista rajoittuu

ilmoitushintaan.

Kirjoittajat vastaavat tekstien sisällön

oikeellisuudesta ja toimittamiensa

kuvien käyttöoikeuksista.

Toimitus voi tarvittaessa lyhentää tai

muokata sille toimitettua aineistoa.

Liikeilmoitukset 50 snt/ppm

Kuolinilmoitukset 34 snt/ppm

Aineisto mieluiten digitaalisena:

studio@salokanneltoivonen.fi

Muussa tapauksessa paperikopiot,

muistitikku tai CD-levy sekä valokuvat

toimitetaan osoitteeseen:

Koiviston Viesti,

Riihelänkatu 28, 15810 Lahti

Aineisto palautetaan vain jos mukana

on postimerkillä varustettu

palautuskuori osoitteeseen.

Koiviston Viesti toimitus, 0400 780 398

Tilaukset, osoite- ym. muutokset:

aina kirjallisena, mieluiten

sähköpostitse Koivisto-Seura ry:n

varapuheenjohtajalle

tuula.koppinen@kolumbus.fi

Tilauksia ei tarvitse uusia.

Seuran jäsenmaksu 35 e, sisältää

vuoden jäsenlehdet. Seuran kautta

voi myös maksaa Karjalan Liiton

jäsenmaksun 22 e.

Jäsenlehdin postituksesta Pohjois-

maihin veloitetaan +3 e/vuosi ja

muualle Eurooppaan +8 e/vuosi.

Pankkiyhteys:

Nordea FI46 1091 3000 3058 80

Päätoimittaja

Riikka Salokannel, 044 2312 422

koiviston.viesti@gmail.com

Kuvatoimitus ja taitto

Rami Toivonen, 0400 780 398

Meren äärellä on hyvä hengittää

Teologian tohtori Pontus Salmi, 56, aloitti Porvoon suomalaisen seurakunnan kirkkoherrana lokakuun alussa. Hän aloittaa myös Koiviston Viestin hartauskirjoitusten

Elina Raunio

”älä muutu, ole yksi meistä”

tumisopinnot hän sai valmiiksi Helsingin kauppa- korkeakoulussa 2008. – Vantaan vuosien aikana minusta tuli kehittäjä ja tutkija sen rinnalla, että tein hallintotöitä ja johdin isoa organisaatiota.

Halu paluusta Porvooseen myös töihin syntyi pitkällisen pohdinnan jälkeen. Yksi merkittävistä tekijöistä oli nuoremman sisaren vakava sairaus, saattohoito ja kuolema keväällä 2018.

– Ymmärsin, että nyt pitää vielä tehdä sitä, mikä tuntuu tärkeältä. Olen Porvoossa kotonani ja pääsen täällä taas lähemmäksi ruohonjuuritasoa ja seurakuntalaisia, vaikka kirkkoherran työ onkin lähinnä johtamista.

Verkostot Porvoossa ovat tiiviit, siitä kertoo jo Tolkkisten kyläläisten tulevalle kirkkoherralleen järjestämä kesäinen juhla lähipubissa. Mukana oli myös seurakuntaan kuuluttomia, jotka arvostavat mutkatonta naapuriana.

– Sieltä tuli selkeä toive: ”älä muutu, ole yksi meistä”. Olenkin arjen teologi ja olin sitä työpaikkapappinakin.

Myös Salmen kolme lasta perheineen asuvat Porvoossa. Vanhimman tyttä-

ren kolme lasta elävät kaksikielisessä perheessä, mikä kuvaa hyvin kaupungin ilmapiiriä. Suomi ja ruotsi elävät rinnakkain jokapäiväisessä elämässä.

Porvooseen tuli sotien jälkeen paljon koivistolaisia ja muita saaristolaisia mm. Seiskarista ja Ravansaaresta. Vuotuisjuhlat ja muu seuratoiminta kertovat Salmen mukaan siitä, että karjalaisuus on edelleen tärkeä voimavara.

Hartauskirjoituksissaan hän aikoo seurata kirkkovuoden teemoja ja samalla pitää esillä juurien merkitystä.

– Karjalaisuus elää meissä kulttuuriperintönä.

Ina Ruokolainen
Kirjoittaja on toimittaja ja Pontus Salmen sisar

– Puheenjohtajalt' itseltä –

Kirja o hyvä hyllys, parree korvie välis

Paperille painetun sanan jäämistä historiaan on uumoiltu pitkään. Elektroninen viestintä on marinoitunut koko elämämme. Uusiin asuntoihinkin on harvoin suunniteltu tilaa kunnan kirjahyllyille.

Samalla on kasvanut huoli siitä, että yhteinen muistimme rappeutuu. Tapahtumat, valokuvat, viestit katoavat bittiavaruuteen tai niitä voidaan muuttaa jälkikäteen, kuten Orwell selosti teoksessaan ”1984”. Tekniikka antaa jopa mahdollisuuden väärentää videokuvaa puhujan sanomasta. Painettu teksti säilyttää muistin – kuten nykyään sanottaisiin ”hajautetussa tietokannassa”.

Painetut kirjat ja lehdet ovat silti säilyttäneet paikkansa. Ilmoittajat todistavat palstatilaa ostaessaan, että ihmiset haluavat lukea mainokset lehdistä, eivät kännykästä tai kuvaruudusta. Ilman mainoksia ei päivälehtiäkään olisi.

Kirjojen omistaminen oli ennen kirjapainotaitoa sivistyksen merkki. Oppimisen leviäminen laajalti kansan keskuuteen olikin mahdollista vasta, kun kaikkien saatavilla oli kirjoja. Kirjastot olivat jakamistaloutta jo 1600-luvulla.

Helsingin kirjamesuilla saavutettiin tänä syksynä uusi kävijäennätys, yli 80 000 henkeä. Tämä oli vahva mielenosoitus kirjojen puolesta; kirja kun avautuu vasta luettaessa, ei ostettaessa. Lokakuussa juhliittiin liputtamalla myös Aleksis Kiven ja suomalaisen kirjallisuuden päivää.

Japanilaisilla on yli sata vuotta vanha käsite ”tsundoku”. Se tarkoittaa kirjojen hankkimista ja kasaamista kotiin lukematta niitä. Toisaalta se luo odotuksen jännitystä tarinoista ja tiedoista, joita kansion välissä piilee. Se muistuttaa myös nöyryydestä; niin paljon on sellaista tietoa, joka on kerrottu niissä kirjoissa, jotka ovat lukematta.

Vaikka jokainen oppii koulussa lukemaan, jää liian moni roikkumaan vain teknisen lukutaidon varaan. Ovi lukemalla oppimiseen ei avaudu, ja sytjätymisen uhka kasvaa. Siinä koululle kasvava haaste.

Jouni J Särkijärvi

kirjoittajana.

Pontus Salmen isän puolen sukujuuret ovat Koiviston Alvatissa, josta hänen isoäitinsä Tyyni Salmi, s. Patanen oli kotoisin. Myös isä Pertti Salmi (1931-1987) ehti viettää lapsuuskesiään Koivistolla, vaikka syntyiikin Helsingissä.

– Isä puhui paljon lapsuudesta Koivistolla ja isovanhemmistaan etenkin elämänsä viimeisten kuu-kausien aikana. Ne olivat hänelle selvästi tärkeitä aikoja ja ympäristöjä.

Salmi uskoo, että koivistolaiset juuret saavat hänetkin voimaan paremmin meren äärellä kuin sisämaas-

sa. Lapsuus ja nuoruus kuuluivat Lahdessa, Hausjärvelä ja Hollolassa, opiskeluaikat Helsingissä.

Vuodesta 1991 lähtien hän on asunut Porvoossa, jossa hän aloitti seurakuntapappina.

1995 hän siirtyi Vantaalle ensin työpaikkapapiksi ja myöhemmin Vantaan yhteisen seurakuntatyön johtajaksi. Molemmat työt olivat kiireisiä, vastuullisia ja vaativia. Rinnalla valmistui vielä väitöskirja vuonna 2001 ja vuonna 2003 PD-tutkinto organisaatiokonsultoinnista Helsingin yliopistossa. Liiketoiminnan erikois-

Suomen
Koivisto-Seura ry
Perustettu 1948

Toimii koivistolaisten yhdyssiteenä
– järjestää kotiseututilaisuuksia
– harjoittaa julkaisutoimintaa
– suorittaa kotiseutukulttuuriin liittyvää kokoamista ja tallentamista.

www.koivistolaiset.net

Puheenjohtaja, Jouni J. Särkijärvi
Kuurinniityntie 1, 02750 Espoo
puh. 040 516 4951
jouni.sarkijarvi@pp.inet.fi
Varapuheenjohtaja, Tuula Koppinen
Rauhalanpuisto 10 B 36, 02230 Espoo
puh. 050 516 5651
tuula.koppinen@kolumbus.fi
Sihteeri, Virpi Huhtanen,
Ahtaanomäki 1 A 2, 02280 Espoo.
puh. 0440 501 806
virpi.huhtanen@kolumbus.fi

Taloudenhoito,
Karjalan Tilikeskus/Patrikainen
Ratakatu 47, 53100 Lappeenranta
puh. 05 544 8850
Perinnetoimikunta, Jorma Simola pj.
Proomukatu 6 A 14, 15140 Lahti
puh. 040 564 9341
Taidetoimikunta, Marke Hongisto pj.
Halkaisijantie 4 E 46, 00980 Helsinki
050 539 8693
mhongist@gmail.com

Hallituksen muut jäsenet:
Virpi Huhtanen, Espoo
varalla Marke Hongisto, Helsinki
Jorma Simola, Lahti. 040 564 9341
varalla Jukka Ratia, Mäntsälä
Matti Agge, Parainen. 040 536 7701
varalla Eija Tuominen, Turku
Tuomo Kokkala, Kotka. 050 589 4443
varalla Jorma Jack, Kotka 0500 619 482
Esko Kaukiainen, Tuusula. 0400 800 752
varalla Katariina Aaltonen, Espoo
puh. 050 4393 791

Riitta Nurmi, Porvoo. 041 455 8885
varalla Marja-Leena Montonen, Porvoo
Hannu Seppinen, Turku. 040 703 1244
varalla Tuula Agge, Parainen
Tuula Raukola, Kotka. 044 522 8098
varalla Eeva Karkia, Miehikkälä
Koivisto-säätiö:
Hallituksen pj.
Sirpa Taskinen, Helsinki 040 5811 642
Asiamies Pertti Hoikkala 040 583 5397
Linnankoskenkatu 15 C 10, 06100 Porvoo
koivisto-saatio@kolumbus.fi

Vuoden Koivistolainen Dr Alpo Rusi

Vuoden Koivistolaiseksi on tapana ollut valita ja nimetä sellainen yhteiskunnallinen vaikuttaja, jolla tietenkin on koivistolaiset juuret ja joka on urallaan ja elämässään kunnostautunut yhteiskunnallisissa, liike-elämän, kulttuurin, tieteen tai taiteen sarvilla.

Riikka Salokannel

Jorma Kallonen

Tänä vuonna Espoossa Koiviston juhlien yhteydessä palkittiin ja kukitettiin professori, tohtori, diplomaatti Alpo Rusi.

Viimekesän juhlien kiitospuheen muistiinpanoni ovat jossain, joten esittelyä varten tavoittelin ja tavoitin Alpo Rusin Espanjasta, mistä käsin hän tekee parhaillaan kirjallisia töitä. Kosmopoliitin varsinainen tehtävä tällä hetkellä on olla vielä pari vuotta vieraileva professori Liettuassa Vytautas Magnus yliopistossa Kaunasissa. Yliopistola Rusi käy opetustehtävissä 4-5 kertaa vuodessa. Alpo Rusilla on myös oma konsulttiyritys.

Suomessa Alpo ja hänen puolisonsa Leena viettävät kesät 1700-luvulta peräisin olevala, kunnostetulla maalaistalossa Laukkoskella. Siellä heillä on keskellä kauneinta Suomea kunnostettu 1700-luvulta peräisin oleva maalaistalo ja hieman maata ympärillä. Kirjoilla he ovat Helsingissä, asuvat Munkkivuorella, mutta viettävät paljon aikaa myös ulkomailla. Perheen lapsista yksi asuu Lontoossa, toinen Los Angelesissa ja kolmas Helsingissä.

Vuoden Koivistolaisen titteli tuli erityisesti Rusin merkittävästä kansainvälisestä urasta.

Perusammattiltaan Rusi kertoo olleensa karriäridiplomaatti. Hän meni ulkoministeriön palvelukseen karsintakurssien jälkeen vuoden 1973 helmikuussa. Ministeriön hän jätti lokakuussa 2014, mitä edelsi viisivuotinen lähettiläsjakso Sveitsissä ja Vatikaanissa.

Toinen puoli Alpo Rusin uraa liittyy yliopistoon. Hän väitteli tohtoriksi vuonna 1982 poliittisesta historiasta ja sai dosentuurit Tampereen yliopistosta 1986 ja Helsingin yliopistosta 1994. Vuonna 1991 hän oli oikeastaan jo siirtymässä professoriksi Yhdysvaltoihin, itse asiassa Harvardiin tai erääseen toiseen yliopistoon, mutta perhesyistä ja osin uraan liittyneistä tapahtumista johtuen hän jäi Suomeen. Poliittisen osaston toimistopäälliköksi hänet nimitettiin 1991, mikä avasi uuden ja paremman uranäkymän ministeriössä.

- Olin mukana Suomen EU-jäsenyyden valmisteluissa 1991-92, sitten Bonnissa edustuston päällikön sijaisena ja vuoden

*Terveisinä
meille muille
koivistolaisille
Rusi halusi
muistuttaa
menetetyn
Karjalan
kuuluvan
Suomen
identiteettiin.*

1994 maaliskuusta lokakuuhun 2000 tasavallan presidentin ulkopoliittisena neuvonantajana. Oikeastaan virka perustettiin nimitykseni yhteydessä. Työ oli sekä kiinnostava, vaativa että ehdottoman raskas. Vasta joidenkin viikkojen jälkeen tajusin, että presidentti Martti Ahtisaarella oli vastustajia hieman joka puolella. Sain siitä osani, mikä tuntui kohtuuttomalta, koska en ollut poliittinen henkilö neuvonantajana. Olen kirjoittanut kirjan Mariankadun puolelta, jota nyljettiin ja kiitettiin kun se ilmestyi vuonna 2000. Suomessa ei ole totuttu rebellisiin aikalauskuvauksiin. Viime aikoina tosin tässä on tapahtunut muutos, kertoo Rusi.

- Osasyys siihen, että olin mukana presidentin esikunnassa niinkin pitkään, oli siinä, että Ahtisaari tätä toivoi. Jälkikäteen olisi ollut hyvä, jos olisin lähtenyt takaisin ulkoministeriöön vuoden 1997 syyskuussa, koska takana oli aika paljon sellaisia tehtäviä, joista saattoi olla tyytyväinen, kuten suurvaltojen huippukokous maaliskuussa 1997.

Tärkeimpänä saavutuksenaan henkilökohtaisella työurallaan Rusi kertoo olleen diplomaattina olo ja siinä erityisesti Sarajevon huippukokouksen järjestelyvastuun hoitaminen 1999 heinä-elokuussa. Huippukokous järjestettiin sotatoimialueella ja viiden viikon hälytysajalla. Saksa jätti EU-pu-

heenjohtajuuden heinäkuun alussa ja liittokanslerin neuvonantajat ja maan ulkoministeriö pyysivät Rusia tähän tehtävään. Suomalaisella ei ollut lähetystöä Sarajevossa, joten he joutuivat turvautumaan EU-maiden edustustoihin, joiden avulla kokouksesta tuli sittenkin menestys. Paikalla oli 44 valtionpäämiestä tai pääministeriä. Presidentti Bill Clinton tuli henkilökohtaisesti kiittämään, ja hän lähetti vielä erikseen kiitoskirjeen Ahtisaarelle.

- Totta kai toinen iso asia oli se, että saatoin vuosia kestäneessä prosessissa voittaa valtion oikeudessa 2009 typerien ja sietämättömien vakoiluepäilyjen seurauksena. Syyttäjä on myöhemmin 2010 julkisesti sanonut, ettei ollut mitään aihetta edes tuoda asiaa syyttäjän harkintaan, koska oli selvä, etten ollut sotkeutunut mihinkään moitittavaan urallani. En hyväksy niitä menettelytapoja, joita valtiojohdon piirissä ja viranomaisien toimesta sain kokea. Vain sosialistisissa maissa toimittiin vastaavalla tavalla. Tämän on minulle todennut entinen Ruotsin pääministeri. Rusi muistelee uransa vaikeita aikoja.

Yliopistotyössä professori Alpo Rusi pitää parhaana saavutuksenaan teosta After the Cold War: Europe's New Political Architecture, jonka kustantaja Macmillan asetti 1991 ehdolle Woodrow Wilson Foundation Prize'n saajaksi. Vaikka kirja ei tullut palkitukseksi, kirjan sisältämä Neuvostoliiton hajoamisen analyysi sai kiitosta.

Vuoden Koivistolaisen nimitykseen kuuluvat myös koivistolaiset juuret, jotka Alpo Rusilla ovat aika vahvat, hänen sekä isänsä, että äitinsä olivat Vatnuorista, samoin molempien suvut. Hänen äitinsä oli omaa sukua Maisala. Sattumoisin myös Alpo Rusin puolison, psykiatrian erikoislääkäri Leena Rusilla os. Putus on koivistolaiset juuret. Leenan äiti on kotoisin Koiviston Putuksen ky-

Rami Toivonen

Alpo Rusi ja vaimonsa Leena Rusi

lästä. Hänen isänsä oli kalakauppias Tuomas Putus, jonka kauppa oli myöhemmin Viipurissa.

Koivistolaisuus ja karjalaisuus on myös näkynyt Rusin elämässä ja uralla.

- Varmasti avoimuuden toivomus ja tietynlainen sitkeys ovat koivistolaisuudesta nousevia ominaisuuksia, joista on ollut apua elämäni eri vaiheissa. Lisäksi erilaisuuden sietäminen on osa koivistolaista juuriperintöä. Niin ajattelen. Molemmat isoisäni olivat merenkulkijoita, toinen kapteeni ja toinen kalastaja. Ehkä se vaikutti omaan uravalintaani mennä ulapan taakse. Olen asunut 7 vuotta Yhdysvalloissa, rapakon takana. Lähteminen ei ole ollut vaikeaa.

Valintaansa Vuoden Koivistolaiseksi Rusi luonnehti suureksi kunniaksi.

-Olin myös yllättyneenä. Huomasin, että monet olivat nimeämisestäni iloisia, se lisäsi juurevuuden tunnetta.

Terveisinä meille muille koivistolaisille Rusi halusi muistuttaa menetetyn Karjalan kuuluvan Suomen identiteettiin. Jos se unohdetaan, heikennetään samalla kansallista identiteettiämme.

Koivisto-tuotteita
pukin konttiin sivulta 8

Saarelaiselämää Kuorsalossa

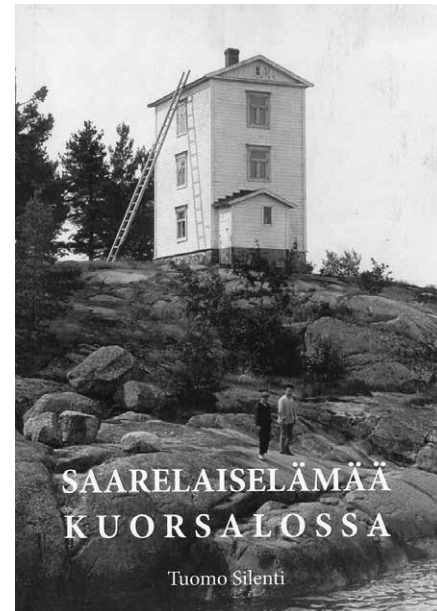
Tuomo Silenti on tehnyt kirjan Saarelaiselämää Kuorsalossa. Koiviston ja Kuorsalon välillä oli aikanaan vilkkaat yhteydet. Yhteen aikaan seuraava luotsauspiste Kuorsalosta itään oli juuri Koivisto. Ja olihan Kuorsalon ensimmäinen kauppias Joel Rämpöttikin Koivistolta. Tästä legendaarisesta merikapteenista, kilpurjehtijasta ja luotsivanhimmasta on kirjassa pitkä luku.

Kirjassa ”Saarelaiselämää Kuorsalossa” kerrotaan, kuinka Kuorsalon isännät lunastivat ostorälssiksi muuttuneen saaren omistukseensa ja alkoivat maksaa veroja suoraan kruunulle. Tarkastelun kohteena ovat myös vanhat elinkeinot kuten luotsaus, hylkeenpyynti, laivanrakennus ja piikkikalanrasvan valmistus. Lisäksi seikkaperäisesti käsitellään Kuorsalon kauppaliikkeiden toimintaa, postinkuljetusta sekä suksirasvojen valmistusta.

Kuorsaloon 1800-luvun lopulla rantautuneesta huvilakulttuuristakin saa pienen häivähdyksen Enckellin sukukunnan ja Sundqvistin perheen kuvauksesta. Urheiluseura ”Saaren Poikien” ja muiden Kuorsalo-taustaisten urheilusaavutukset puolestaan ovat kattavasti esillä aina nykypäivään asti. Myös talvi- ja jatkosota kuorsalolaisten kokemina, saksalaiset sotavangit Kuorsalossa sekä saaren muuttaneet evakot esitellään.

Oma lukunsa on vielä tarina Kuorsalon vesillä karille ajaneesta sotakorvausalus s/s Ariadnesta.

Kirjaa voi ostaa Haminan Suomalaisesta kirjakaupasta hintaan 32 e tai suoraan tekijältä silent@dlc.fi, 040 7057 455

Vähän henkilöhistoriaa merikapteeni Joel Rämpötistä

Sprengtporten – Rämpötti

Joel Paavonpoika Rämpötti syntyi Koivistolla 1.1.1849 ja kuoli Haminassa 1934. Viipurinlahden rannalla aivan Makslahden aseman vieressä sijaitsee Rämpötin kylä ja sen arvellaan saaneen nimensä Suomen ensimmäisen kenraalikuvernöörin Yrjö Maunu Sprengtportenin sukunimestä sellaisena kuin tavallinen kansa sen osasi lausua. Oliko Joel Rämpötti kenraalikuvernöörille sukua, ei ole tiedossa.

Kuorsalon luotsivanhin

Kauppalaivuri Joel Rämpötti muutti Tammion saarelle avioituttuaan talollisen tyttären Ida Karoliina Juhontytär Pitkäsen (1857–1908) kanssa. Naisten koulunkäynti oli tuohon aikaan todella harvinaista, mutta Ida Karoliinapa oli käynyt Haminassa ruotsalaista tyttökoulua. Rämpötti, joka hallitsi myös ruotsin kielen, oli suorittanut Polyteknillisessä opistossa ”julkisen höyrylaivanpäällikön tutkinnon” kiitetävin arvosanoin ja vuoden 1889 alusta hänet nimitettiin Kuorsalon luotsiaseman luotsivanhimmaksi. Tässä virassa Rämpötti toimi vuoteen 1898 saakka, jolloin hänen seuraajakseen nimitettiin Gabriel Heikkilä Pitkästäpaadesta. Viisi vuotta aikaisemmin Joel Rämpötti hankki lisää ammatillista pätevyyttä ja suoritti Viipurin Merikoulussa vuositutkinnon kapteeniosastolla.

Uusia haasteita

Vuonna 1898 Rämpötti haki Haminan kaupungin satamamestarin virkaa, mutta ei tullut valituksi. Pitemmän korren veti kuorsalolainen höyrykuunari s/s Salaman kapteeni Aron Sipari Kuorsalon Hietapajasta. Sen jälkeen Rämpötti siirtyi Saimaan matkustajaliikenteen palvelukseen ja kesäkuussa 1898 hänet valittiin

höyrylaiva Savottaren ja pari vuotta myöhemmin höyrylaiva Ainamon kapteeniksi. Joel Rämpötti ajoi linjaa Viipurista Kuopioon poiketen Lappeenrannassa, Savonlinnassa, Rantasalmella, Taipaleella ja Leppävirralla.

Kuorsalon ensimmäinen kauppias

Joel Rämpötti muutti vuonna 1889 Kuorsaloon ja perusti seuraavana vuonna saaren ensimmäisen kaupan. Jo muutamaa vuotta aikaisemmin hän oli ostanut Norstianrannasta asumattoman maa-alueen, Furuvikin. Tänne, varsinaisen kylän ulkopuolelle, Joel Rämpötti rakennutti neljällä tulipesällä varustetun komean päärakennuksen (nyk. Bernerin talo) sekä saunan, hevostallin, tavaramakasiinin ja kivisen kellarin. Koska kauppaliikettä harjoitettiin saarella ja lähes kaikki myytävät tuotteet jouduttiin rahtaamaan vesitse, tarvittiin rantaan iso ja vankka arkkulaituri. Sellainen myös rakennettiin, ja kun höyrylaivaliikenne alkoi Kotkan ja Viipurin välillä, matkustajalaivat poikkisivat säännöllisesti tälle kaitein varustetulle leveälle laivasilalle.

Rämpötin kaupan tavaravalikoima

Joel Rämpötin kauppa ei sanomalehdissä esiintyneiden ilmoitusten mukaan ollut tuotevalikoimaltaan erityisemmin erikoistunut, vaan edusti tyyppillisesti sekatarvikauppaa, josta näytti saatavan lähes mitä vain. Kauppaliike myi mm. seuraavia tuotteita: ”erinomaisen maukasta siirappia, kotimaisia ruisjauhoja, vehnäjauhoja, ryyniä, suoloja, mustaa ja valkeaa nahkaa, lapikasnahkaa, verkkorihmoja, villoja ja villalankaa, saippuaa ja saippua-sootaa, kalkkia, kahvikuppia, pilkkumia, teekannuja, pöytäveitsijä ja kahvelia, rih-

velitaluja ja rihveliä, kyntteliä ja kynttelijalkoja, petroolia, lampuja ja lampunlasia, öljykannuja, puunauloja, pieksunnauhoja, omakutoisia pohjakankaisia lattiamattoja varsin hienotekoisia, herätyskelloja, willoja, korkkikaarnaa, Viron pellavan siemeniä, Räävelin ruisjauhoja, Puolan palasokeria, Venäjän lehtitupakkaa ja maaliöljyä, Tampereen puuvillalankoja ja kankaita, Turun saippuaa, Haminan pohjajuhkia, Virolahden hansikoita ja omaa pyytöä haililakkaa, tervanuoraa, nyöriä, sinkki- ja lyijyvalkeaa, maalia, kelta- ja punamultaa, tärpääntiiniä, tervaa ja asfalttilakkaa, kahvia ja teetä, ym., ym.” Todettakoon vielä, että suola oli varastoitu rantaan rakennettuun hirsiaittaan, joka myöhemmin myytiin Paraisten Kalkki Oy:n työntekijöiden kesänviettopaikan saunaksi Virolahden Vähän-Harvajaniemelle. Tämä kaikkien muistama rantakalliolla sijainnut punainen saunarakennus paloi sittemmin vuonna 2006.

Kilpurjehtija Rämpötti

Joel Rämpötti edusti jo vuonna 1888 purjehduskilpailuissa Kuorsalooja ja saavutti lukuisia voittoja Perhonen-nimisellä jahdilla. Hänen lisäksi saaristolaisveneidän sarjoissa kilpurjehduksessa kunnostautuivat erityisesti kuorsalolaiset luotsit William Sipari, Robert Korjus, Kristian Sipari, Taavi Sipari, Kristian Arvilommi ja Matti Niemelä sekä laivurit Julius Lommi ja Evert Mäkelä. Vuonna 1896 Rämpötti myi kuuluisan jahtinsa Perhosen, joka toimi toisinaan myös tuomarialuksena. Purjelaiva ei ollut mikään pikkualus, sillä se kantoi 100 ”tynnöriä” suoloja.

Koulunperustaja Rämpötti

Rämpöttille syntyi kahdeksan lasta: Siviä 1880, Ilma 1884–1895, Suoma 1886, Kerttu 1888–1895,

Tuomo Silenti

Joel Rämpötin vuonna 1889 Kuorsaloon rakennuttama asuinrakennus. Oikealla häämöttää tavaramakasiini

Paavali 1890 (poika ev. luutn. Kalevi Rämpötti), Alli 1894, Kerttu 1896 ja Johannes 1898. Joel Rämpötti arvosti koulutusta ja kun hänellä oli kouluikäisiä lapsia, piti hän koulun saamista Kuorsaloon tärkeänä. Niinpä Rämpötti asuttuaan muutaman vuoden Kuorsalossa kutsui kotiinsa Kuorsalon, Tammion, Pyötsaaren ja Mäntlahden miehet keskustelemaan yhteisen koulupiirin muodostamisesta ja yhteisen koulun perustamisesta. Hankehan ei sitten sellaisena toteutunut, vaan kukin kylä, Pyötsaarta lukuun ottamatta, perusti oman koulun. Kuorsalon saaren ylempi sekakansakoulu aloitti toimintansa 21. päivänä elokuuta 1895. Koulun ilmoittautui heti 37 oppilasta, joiden joukossa mm. Siviä Rämpötti, Justus Wilhelm Arvilommi ja Aleksanteri Korjus. Ensimmäiseen koulun johtokuntaan kyläkokous valitsi itseoikeutetusti Joel Rämpötin puheenjohtajaksi. (Justus Arvilommi osti sittemmin Haminasta talon, jota kutsutaan nykyisin Arvilommin taloksi. Todettakoon, että rakennuksen pihasiivessä asui 1920- ja 1930-luvuilla hänen lankomiehensä suksirasvatehtailija Aleksanteri Korjus, keihäänheitäjä Tapio Korjuksen isoisä).

Rämpötti jättää Kuorsalon

Näyttää siltä, että kaupan pito Kuorsalossa päättyi 1890-luvun

lopulla, mutta Norstianrannan kiinteistö säilyi Rämpötillä vielä vuoteen 1903 saakka, jolloin haminalainen Yhdyspankin johtaja Valter Sundqvist osti sen kesähuvilakseen. Kuitenkin jo keväällä vuonna 1897 Rämpötti oli ilmoittanut Kotkan Sanomissa, että hänen Kuorsalon kiinteistönsä on myynnissä. Vuonna 1903 Joel Rämpötti osti Haminan Pikkuympyräkadulta talon N:o 76 kapteeni Michailoffin perillisiltä ja kirkon kirjojen mukaan muutti sinne vaimonsa ja kuuden lapsensa kanssa 13.2.1904. Näin Rämpötin taru Kuorsalossa päättyi, mutta saaren jälkipolvet muistavat hänet ennakkoluulottomana uranuurtajana kaupan alalla ja henkilönä, joka tammikuussa 1891 kutsui Norstianrannan kotiinsa lähikylän miehet keskustelemaan siitä, millä keinolla saataisiin alueelle kansakoulu.

P.S.

Joel Rämpötti ja veljensä Hiob olivat koivistolaisia syvänmeren purjehtijoita lähinnä Pohjanmerellä. Joel R. toimi mm. prikien Hulda ja Emma sekä parkki Ultiman päällikkönä. Joel oli 3-mastoparkki Ultimuksen pääosakas. Hiob sokeutui Kaspienmeren Bakussa saatuaan päähänsä laivan ankkurin. Hän toimi sen jälkeen lankonsa maakaupan kaupanhoitajana.

Koivistolaisen kuvanveistäjän Mikko Hovin Taidenäyttely avattiin Koiviston valssin sävelin

Hämeenlinnan taidemuseossa on esillä laajin koskaan koottu taidenäyttely Mikko Hovin veistotöistä.

Kuvat ja teksti: Virpi Huhtanen, Koivisto-Seuran sihteeri

Hämeenlinnan taidemuseo oli huomionnut hienosti Mikko Hovin synnyinseudun taidenäyttelyn avajaisissa, joita vietettiin syksyä aavistelevana perjantai-ilta 21.9.2018. Elämä vei Koiviston salmen rannalta Härkälän kylästä lähtöisin olleen taiteilijan niin monen koivistolaisen tavoin ensin maailman merille. Matkoilla nähdystä ja monissa maissa kiertänyt museoista kertyi mukaan vaikutteita, jotka suhteellisen myöhään alkaneella taiteilijan uralla siirtyivät mielen ja muistojen sopukoista käsien kautta teoksiin, joita meillä kaikilla on nyt ilo päästä näkemään. Entäpä miten matkoilla kertyneiden vaikutteiden ohella elämä entisaikaan Koivistolla on aistittavissa Mikko Hovin luomissa veistotöissä, vai onko? Sitä evakkojuurinen eittämättä pohtii.

Näyttelyn avajaisiin saapuneita kutsuvieraita tervehti aluksi museonjohtaja Taina Lammassaari, joka myös mainitsi tervehdys-sanoissaan Mikko Hovin synnyinseudun, Koiviston. Syvemmän tarkastelun Mikko Hovin tuotantoon taiteellisesta näkökulmasta tarjosi filosofian tohtori, intendentti Liisa Lindgren Suomen eduskunnasta avaten näyttelyn.

Kun sitten mikrofonin ääreen asteli Kari Pettinen, alkoivat historian lehdet havista. Ääneen pääsi Mikko Hovin suku. Kari Pettinen toi avajaistilaisuuteen tervehdyksen 98-vuotiaalta äidiltään, maanmittausneuvos Maiju Pettiseltä, joka on Mikko Hovin veljentytär. Tervehdyksessään Maiju Pettinen muun muassa muisteli, miten hän nuorena oli koulukortteerissa ja asui monen vuoden ajan ”lainalapsena” Helmi ja Mikko Hovin kodissa. Veljentyttären mieleen on erityisesti jäänyt taiteilijan savitahrainen työtakki, joka alati päällään taiteilija loi taidettaan. Mikko Hovin sukua osallistui näyttelyn avajaisiin isompi ryhmä monessa sukupolvessa kunnioittamaan suvun ainoan taiteilijan elämäntyötä.

Myös avajaisten musiikkiesityksissä oli huomionnut Mikko Hovin synnyinseutu. Sävelet veivät kuulijan Karjalaan ja Koivistolle. Kuusihenkinen lauluyhtyeen Voci Ensemblen esittämänä kuultiin ensin yhtyeen sovituksena aina yhtä sykähdyttävä *Karjalan*

kunnailla. Toiseksi kappaleeksi yhtyeen valitsema *Koiviston valssi* keinuttikin sitten kuulijaa tuttuun tahtiin, ainakin mikäli kuulija sattui olemaan koivistolaisjuurinen. Vaikka Koivisto-Seuralta löytyi yhtyeen aiempaan tiedusteluun vain perusnuotit, yhtye oli sovittanut koivistolaisten valssista kauliin version, joka oli omiaan lisäämään näyttelyn avajaistilaisuuden lämminhenkistä tunnelmaa.

Hämeenlinnan taidemuseo oli osannut huomioda myös Koiviston nykyiset edustajat kutsamalla avajaisiin koivistolaisten pitäjöseuran, Koivisto-Seuran, joka tervehti Hämeenlinnan taidemuseota kukilla ja seuran adresilla. Koivisto-Säätiön hallituksen puheenjohtaja Sirpa Taskinen oli myös mukana avajaisissa.

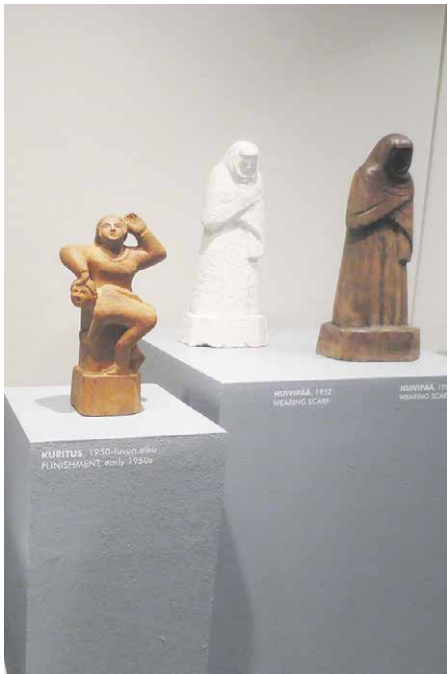
Taide-elämystä rikkaampana kotiinpaluu kulki sekä historiallista reittiä. Avattiinhan Suomessa ensimmäinen rautatieyhteys juuri Helsingin ja Hämeenlinnan välillä vuonna 1862 – 17 vuotta ennen Mikko Hovin syntymää Koiviston Härkälässä ja sata vuotta ennen tämän menehtymistä pian viimeisen työn, läheisen ystävän ja hämeenlinnalaisen runoilijan Larin-Kyöstin patsaan paljastamisen jälkeen. Larin-Kyöstin patsas löytyy Hämeenlinnan Toripuistosta samalla taidematkalla kuin Hämeenlinnan taidemuseon Mikko Hovin taidetta esittelevä näyttelykin. Nautinnollinen taide-elämys koivistolaisella sävyksellä luvassa Hämeen sydämessä.

Lauluyhtye Voci Ensemble viihdytti avajaisyleisöä esittämällä kappaleet *Karjalan kunnailla* ja *Koiviston valssi*.

Mikko Hovin sukua osallistui avajaisiin monessa polvessa. Takana keskellä Kari Pettinen, joka luki avajaisissa äitinsä Maiju Pettisen tervehdyksen.

Lieneekö hahmojen malli Koivistolta?

Pienoismalli Mikko Hovin viimeisestä työstä, Larin-Kyöstin patsaasta, joka paljastettiin kesällä 1962 Hämeenlinnan Toripuistossa.

Museonjohtaja Taina Lammassaari tervehti avajaisten kutsuvieraita.

Moskiiton pistos

Martti Piela

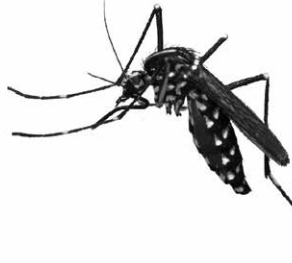
Aivan Yhdysvaltain marraskuun 6:n päivän välivaalien alla Suomen Suurin ja Kaunein kertoi sivuillaan sanoin ja kuvin professori Rogelio Gutierrezista, jonka vanhemmat olivat aikoinaan muuttaneet Meksikosta USA:han, ”Vapauden kotimaahan”.

Arizonalaisen Human Borders -kansalaisjärjestön jäsenenä professori täyttää apulaisensa kera viisituntisella kierroksellaan avolava-autolla maiden välisellä raja-alueella vapaaehtoisena rajan ylittäjien tarpeisiin 6 - 7 sinistä tynnyriä klooratulla juomavedellä vaikeakulkuisen aavikkotien varrella. Avustusjärjestö haluaa inhimillisyyden nimissä estää uhkarohkeita etelästä tulevia hädänalaisia pakolaisia nääntymästä janoon Sonoran aavikolla. Yhteen tynnyriin mahtuu 400 litraa vettä. Vesipisteen merkkinä liehuu sininen lippu kertomassa janoisille hengenpelastajasta. Rajavartiosto ei puutu tähän toimintaan.

Aavikolla lämpötila nousee pahimmillaan yli 50:een asteeseen. Kaktukset kyllä viihtyvät siellä, mutta ihmiselle aavikon ylittäminen kävellen merkitsee kuoleman vaaraan asettumista. Arizonan ja Meksikon välillä on paikoin korkea teräsaia, paikoin helposti ylitettävä matala metallipalkkiaita. Vaalilupauksissaan presidentti Trump lupasi rakentaa maiden välille kuusi metriä korkean muurin, jonka Meksiko ystävällisesti maksaisi. Nythän kyllä tuo taitaa välivaalituloksen vuoksi jäädä pelkäksi haaveeksi.

60-luvulla ei maiden välillä ollut juuri minkäänlaista aitaa. Oli kuitenkin tulliasema, josta pääsi helposti Meksikon puolelle Mexican pikkukaupunkiin. Kuljimme ystäväni Chuckin kanssa tarkastuspisteestä helposti kenenkään meihin mitään huomiota kiinnittämättä ihmisvilinässä läpi.

Espanjankielisen puheensorina kaikui äänekkäänä ympärillämme. Ei ollut minulla, eikä tainnut olla kaverillanikaan viisumia, mutta sen me tajusimme vasta

Miltä mahtaakaan tuntua Etelä-Amerikasta jalan saapuvista ”karavaanareista”, naisista, lapsista, miehistä, nuorista ja vanhoista.

aikoessamme palata valkoihoisten puolelle rajaa. (Mehän olimme lähteneet vain päiväajelulle kaverin kotoa Los Angelesissa, ”katselemaan ympärillemme”). Rohkeasti päätimme kuitenkin painella rajan toiselle puolelle muina miehinä tulliaseman kautta sivuillemme vilkuilematta. Ja onnistuimme! Ei amerikkalaisilla tullivirkailijoilla riittänyt kiinnostusta kahdelle amerikkalaisen näköiselle nuorelle kaverille, kun heillä oli kädet täynnä tarkistaessa meksikolaisten maahantulijoiden paperit.

Mutta ongelmat erämaan kanssa eivät olleet ohi. Mexicalissa oli moskitto ehtinyt purra minua vasempaan ranteeseen. Oli viikonloppu, eikä mistään matkan varren kylistä löytynyt yhtään lääkäriä, jonka vastaanotto olisi ollut auki. Tunteja kestäneen ajomatkan aikana punainen väri käsivarren suonessa nousi jo kainaloon asti ja siitä sitten edelleen sydäntä kohden,

ennen kuin pääsimme San Diegoon. Sieltä viimein löysin lääkärin, jonka vastaanotto oli auki. Hänen kirjoittamalla reseptillä pääsin viimein pelostani, jota ei mitenkään helpottanut kaverini väittävä, että ajoimme ”Death Valleyn”, Kuoleman laakson halki. (Joko hän pelotteli minua tahallaan, tai ei yksinkertaisesti tuntenut maansa karttaa kovin hyvin.)

Minun rajaseikkailuni kymmeniä vuosia sitten erämaan halki autolla Meksikosta San Diegoon tuntui tuolloin ahdistavalta. Miltä mahtaakaan tuntua Etelä-Amerikasta jalan saapuvista ”karavaanareista”, naisista, lapsista, miehistä, nuorista ja vanhoista, joita vastaan presidentti Trump on uhannut lähettää 10 - 15.000 sotilasta, joille ehkä annetaan käsky ampua, jos tulijat aikovat ylittää rajan?

Aina 1800-luvun lopusta lähtien kulki yli 12 miljoonaa uudisasukasta Ellis Islandin tautien tarkkailuaseman kautta vapauden maahan. Saari tunnettiin kauan myös Beloe Islandin nimellä, mutta koska sinne pystytettiin Ranskan kansalta 100-vuotis lahjana saatu Vapauden patsas, se sai v 1956 nimekseen Liberty Island, Vapauden saari. ”Uusi Uljas Maailma” on toivottanut tervetulleiksi maailman eri kolkilta saapuvat, paremmasta elämästä uneksivat, työtä pelkäämättömät ihmiset rakentamaan tulevaisuutensa ”Vapaiden ja rohkeiden maassa”. Myös sadat tuhannet suomalaiset ovat vuosien varrella ylittäneet Suuren Meren ja ja ryhtyneet ponnistelemaan kaivoksilla malmia louhien, punapuutemissä puita kaataen ja peltoja raivaten. Useat ovat onnistuneet, jotkut menehtyneet. 680 000 ilmoittaa olevansa alkuperältään suomalaisia.

Presidentti Trumpin maailmamankuva eroaa suuresti Yhdysvaltain Perustajaisien ihanteista.

Mie tiijän

Martti Piela

Alexander Bellin puhelin (1877) (Wikipedia)

Silloko myö Hämmees evakos asuttii ja miulkaa ei olt kenkii, ko ol tult nii kiirehine pakomatkal lähtö Hyttölä koist, ni myö kortteeri isäntäperree samaikähise kaveri kans väsättii itsel puhelimet kahest tulitikku-lootast ja rihmarullalangast. Mie neuvon täs nyt teil lyhyest, jos vällee työkii tahotta tehä hätätilantehhii vast ”korvikekännykä”. Ei siin tosja muuta tarvitse ko pistää pitskuaski pohjaa pien reikä, solmita rihmarullalanga kans tikku topiks nii, ettei lanka pääse karkaamma läpi. Sit vaa sopiva pituse langa toisee päähä tehä sama termppu, ni siin teil sit onkii jo nii luurit ko johotkii. Sit ei muuta ko soittamaa kaveril. Ei se kaver kyl voi kovi kaukan olla; no, nii lähel kuiteskii, et ääni kantaa.

Sellase itsetehy puhelime kans siel kartano suures pirtis mie soiti kauppaal (ymmärräthä sie, sil isäntäperree pojat), et: ”Halloo, onks teil kenkii?” ”Kenkii on kyl valastos,” vastas kauppias. Eikä kestänt kauvaaka, ko isä tul lomil, ja mie sain uuvvet käytetyt kengät.”

Varmast se ranskalais-pelkialaine Charles Bourseul (ranskalaiset ei ossaa kirjottaa kieltää, niiko se kuuluis, nii et mie autan täs nyt teitä sanomaa herra nime: Sharl Pursöl), kuka vissii kaikist ensimmäiseks väsäs itsellee puhelime jo 1854, kokeil aluks tuota mei Hämmees käyttämää tekniikkaa hääkii.

Mut nyt kyl miu pittää jo kertoo omat vastauksei niihi viime kerra kysymyksii, etten viel kokonaa uno-hakkii, mil asjal mie olin:

Muutama vuosi sit ilmestynes kirjast PATALA kotikylä Koivistol (Bookwell, Porvoo 2012) kerrotaa sivul 89, et vaik tavallisempaaha ol, el haastettii Sentraal-Saaroist, ni ko puhelin tul Patalaa, ja ko keskus astettu Sorvari Arvo talloo Hutko rantaa, ni sen talo isäntää Matika Villee alettii kutsumaa Sentraal-Villeks.

Ja ko puhelinyhteys saatii Koivistolt Viipurii, ni sillo perustetu puhelinyhtiö nimi ol Koivisto Telefooni Oy.

Näitä tietoi löytyy paljo netistä Koivisolaiset-sivustolt, mis o usiamp vaik kui tarkkoi tietäjii, kene puolee varmast kannattaa kääntyy mones muuskii Koivistoo koskevis asiois, koha vaa o itsel tietokone taik älykännykkä käytössää.

KOIVISTON AUTO
www.koivistonauto.fi

Tilausajot ja Ryhmämatkat
18-50 paikkaisilla autoilla

TTMATKAT OY

Tapani Teikari
Pornainen
+358(0)408291824
tapani.teikari@ttmatkat.fi
www.ttmatkat.com

Onnitteluit` ja muistamissii`

Muista ystävääsi ilmoituksella.

Tääl` tapahtuu

Turun Ja Ympäristön Koivistolaiset

Perinteiset joulujuhlamme Turun karjalaisten talolla lauantaina 8.12.2018 klo 15
Ruokailu jäseniltä 20€, ei jäseniltä 30€.

Ilmoittautumiset 30.11 mennessä Riitalle 050-5579 134, marja.pohjanuoma@gmail.com

Joulupukki luvannut vierailla joten pieni paketti mukaan.

Olette lämpimästi tervetulleita.
Luodaan yhdessä lämmin jouluihin tunnelma.

Perniön ja ympäristön Koivistokerho

Perinteistä joulujuhlaa vietetään 11.12.2018 klo 18.00 alkaen Perniön Seurakuntatalossa.

Tervetuloa!
Johtokunta

"Kyl on lustii, ku työ meitä muistitta"

Sydämelliset kiitoksemme merkkipäivämme johdosta

Porvoon seudun Koivistolaiset Ry

Joululahjaksi

Koivisto pähkinänkuoressa	10,00 €
Koivistolaiset evakossa	25,00
Koiviston arkielämää	25,00
Koiviston merenkulun historia	8,50
Honkalaivat ja halkolastit	8,50
Koiviston historia	15,00
Länsi-kannaksen murrekirja	8,50
Sanaparsii Koivistolt	8,50
Neljännesvuosisata lottatyötä Koivistolla	5,00
Kannakselaistytöstä evakoksi tynkä-suomeen	5,00
Koiviston yhteiskoulu, matrikkeli	5,50
Merenkävijän muistelmia	5,00
Koiviston kolmet kasvit	6,00
Kurkela-Hoikkala kuvin	20,00
Koivisto-Koivisto, laulukirja	15,00
Koivistolaiset 1939	7,00
Patala, kotikylä Koivistolla (lisäksi postimaksu)	25,00

Tilaukset

Koivisto-Säätiö

c/o Pertti Hoikkala

Linnankoskenkatu 15 C10, 06100 Porvoo

koivisto-saatio@kolumbus.fi

hoikkala.pertti@gmail.com

Koivisto-tuotteita

Tuubihuivi

Tuubihuivi 12 €

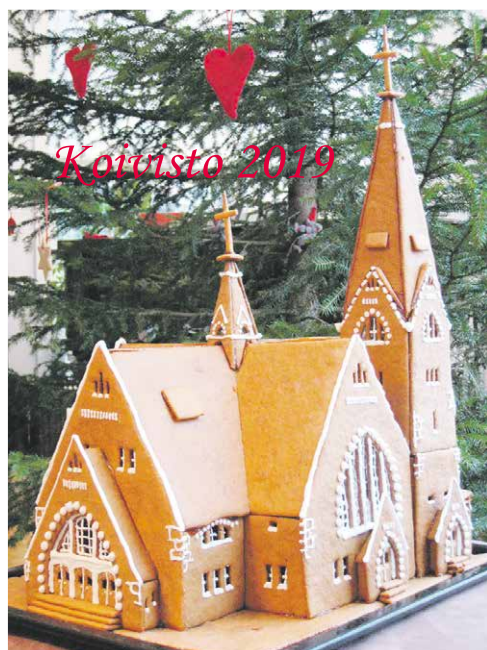
Motiivi koivistolaisen naisen kansallispuvun rekon mukaan.

Koivisto 2019 -kalenteri on ilmestynyt!

Kalenteri on pystymallinen ja sisältää päivämääräruudut nimipäivineen.

Hinta 12 € + lähetyskulut. Hinnasta 2 € lahjoitetaan sankarihautahankkeeseen.

Kauniit Koivisto-korut Omaksi tai lahjaksi!

Iso riipus	86 €	Pienet korvakorut	75 €
Pieni riipus	62 €	Rintaneula	75 €
Isot korvakorut	116 €	Kravattipidike	68 €

Korun hintaan lisätään lähetyskulut.
Toimitus postitse.

Tilaukset seuran sihteerille.

Virpi Huhtanen, Ahtaanmäki 1 A 2, 02280 Espoo
puh. 0440 501 806, virpi.huhtanen@kolumbus.fi